

Література

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 № 232/94-вр [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80>
3. Про невідкладні заходи щодо забезпечення безпеки авіації України: Указ Президента України від 15.01.1998 № 17/98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/17/98>
4. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію: ІКАО, Міжнародний документ від 07.12.1944 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_038
5. Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден: ООН, Міжнародний документ від 16.12.1970 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_167
6. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації: ООН Міжнародний документ від 23.09.1971 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_165
7. Угода про співробітництво із забезпечення захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання: СНД, Міжнародний документ від 26.05.1995 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_072

УДК 341+ 656.7.01

Юзвік М. О., Матулько М. Р., студентки,
Навчально-науковий Гуманітарний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Радзівілл О. А., к.ю.н., доцент

ЗАПОБІГАННЯ АКТАМ НЕЗАКОННОГО ВТРУЧАННЯ В ЦИВІЛЬНІЙ АВІАЦІЇ

Авіаційна безпека – комплекс заходів, а також людські та матеріальні ресурси, призначені для захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання в її діяльність [3].

Відповідно до статті 86 Повітряного кодексу України від 2011 року, актом незаконного втручання в діяльність цивільної авіації є акт або спроба скоєння акту, що створює загрозу безпеці цивільної авіації на землі та в повітрі, а саме:

- 1) незаконне захоплення повітряного судна в повітрі;
- 2) незаконне захоплення повітряного судна на землі;
- 3) захоплення заручників на борту повітряного судна, на аеродромі або в аеропорту;

4) насильницьке проникнення на борт повітряного судна, у зону обмеженого доступу аеропорту (аеродрому) або в місця розташування наземних засобів зв'язку, навігації, спостереження;

5) розміщення на борту повітряного судна, в аеропорту, зоні обмеженого доступу, що охороняється, аеродромі зброї, небезпечного пристрою або матеріалу, що може створити потенційну загрозу безпеці цивільної авіації;

6) надання неправдивої інформації, яка ставить під загрозу безпеку пасажирів, членів екіпажу повітряного судна в повітрі або на землі або безпеку осіб, персоналу в аеропорту, на аеродромі [1].

З метою створення безпеки цивільної авіації були прийняті різноманітні міжнародно-правові акти, серед яких слід виділити такі: Конвенція про злочини і деякі інші дії на борту повітряного судна, підписана 14 вересня 1963 року в Токіо (Токійська конвенція); Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден, підписана 16 грудня 1970 року в Гаазі (Гаазька конвенція); Конвенція про боротьбу з незаконними актами проти безпеки цивільної авіації, підписана 23 вересня 1971 року в Монреалі (Монреальська конвенція); Протокол про боротьбу з незаконними актами насилля в аеропортах, що обслуговують міжнародну цивільну авіацію, підписаний 24 лютого 1988 року в Монреалі (Монреальський протокол).

Поряд із цими універсальними міжнародно-правовими актами існують й угоди регіонального характеру. Так, 26 травня 1995 року у межах СНД була підписана Угода про співробітництво з забезпечення захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання. У цій Угоді разом з Україною беруть участь 12 держав. В основному вона дублює положення універсального конвенційного механізму, однак у статтях 3, 4, 5 передбачають узгодженість дій сторін із запобігання і припинення актів втручання в діяльність цивільної авіації, надання всіх видів допомоги членам екіпажу і пасажирів повітряного судна, забезпечення доступу представників уповноважених (конвенціями) установ [4]. Для підвищення якості узгоджених дій сторін при Міждержавному авіаційному комітеті СНД створюється Координаційна рада з авіаційної безпеки.

Щодо національно-правових заходів гарантування безпеки цивільної авіації в Україні, варто зазначити про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації, яку було затверджено у лютому 2003 року. Програма розроблена відповідно до Чиказької конвенції 1944 року, її метою є створення організаційно-правових засад щодо гарантування авіаційної безпеки та ефективної діяльності цивільної авіації [3].

Аналіз динаміки актів незаконного втручання протягом всієї історії цивільної авіації дозволяє стверджувати, що вирішальним чинником загроз є політичний. Саме на періоди політичної нестабільності припадають піки зростання кількості актів незаконного втручання в діяльність цивільної авіації. Політичний тероризм сьогодні утримує перше

місце якщо не за кількістю, то за масштабністю актів незаконного втручання. Тому забезпечення авіаційної безпеки нерозривно пов'язане з боротьбою проти тероризму і всі заходи мають здійснюватися комплексно.

Не можна нехтувати й адміністративно-правовими засобами попередження терористичних актів на об'єктах цивільної авіації. Україна ж поки що, окрім формальних дій (на зразок приєднання до міжнародних конвенцій чи створення Міжнародного антитерористичного центру країн СНД) ніяких адміністративно-правових кроків щодо попередження терористичних актів не зробила. В Україні немає єдиної програми дій, яка інтегрувала б забезпечення авіаційної безпеки і боротьбу з тероризмом, проте існує уповноважений орган, який протидіє тероризму та актам незаконного втручання загалом і в цивільній авіації зокрема – Антитерористичний центр при СБ України. Його основним завданням є координація діяльності органів виконавчої влади з попередження та припинення терористичних актів.

Після прийняття у 2003 році Закону України «Про боротьбу з тероризмом» у державі створено правову базу боротьби з тероризмом. Відповідно до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» на АТЦ покладається:

- 1) розробка концептуальних засад та програм боротьби з тероризмом;
- 2) збирання, узагальнення, аналіз та оцінка інформації про стан і тенденції розвитку тероризму в Україні та за її межами;
- 3) організація та проведення антитерористичних операцій, а також координація діяльності суб'єктів, що ведуть боротьбу з тероризмом або залучаються до конкретних антитерористичних операцій;
- 4) організація та проведення командно-штабних навчань і тренувань;
- 5) участь у підготовці міжнародних договорів України та надання пропозицій щодо вдосконалення законодавства України у сфері боротьби з тероризмом, фінансування проведення суб'єктами, що ведуть боротьбу з тероризмом, антитерористичних операцій, а також проведення заходів щодо попередження, виявлення та припинення терористичної діяльності;
- 6) взаємодія зі спецслужбами, правоохоронними органами іноземних держав і міжнародними організаціями з проблем антитерористичної діяльності [2].

Отже, на сьогодні в Україні запобігання актам незаконного втручання в цивільну авіацію є надзвичайно важливим питанням, яке потребує впровадження адміністративно-правових кроків щодо попередження терористичних актів. Тут може бути корисним досвід тих країн (Велика Британія, Іспанія, США, Ізраїль), які вже довгий час борються з цим явищем і виробили ефективні превентивні методи.

Література

1. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI // Відомості

Верховної Ради України. – 2011. – № 48-49. – Ст. 536.

2. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 р. № 638-IV // Відомості Верховної Ради України – 2003. – № 25. – Ст. 180.

3. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України від 20 лютого 2003 р. № 545-IV // Відомості Верховної Ради України – 2003. – № 17. – Ст. 140.

4. Міжнародне публічне право: підруч. / В. М. Репецький, В. М. Лисик, М. М. Микієвич, А. О. Андрусевич, О. В. Буткевич. – К.: Знання, 2012. – 437 с.

5. Філіппов А. В. Поняття акту незаконного втручання у діяльність авіації в міжнародному та вітчизняному праві / А. В. Філіппов // Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». – К.: НАУ, 2009. – № 4 (13). – С. 65-68.